

**Progres v plnění Cílů udržitelného rozvoje (SDGs)
souvisejících s migrací v České republice**

Policy Brief

TVÁŘE MIGRACE

Progres v plnění Cílů udržitelného rozvoje (SDGs) souvisejících s migrací v České republice
Policy Brief

Autor textu: Mgr. Martin Guzi, Ph.D.

Tento dokument vznikl za finanční podpory Evropské Unie. Za obsah tohoto dokumentu odpovídá výlučně Diakonie ČCE a za žádných okolností jej nelze považovat za názor Evropské Unie.

Dokument je publikován v rámci projektu „SDGs and Migration – Multipliers and Journalists Addressing Decision Makers and Citizens in the EU“, který realizujeme díky programu Evropské unie pro vzdělávání a osvětu (Development Education and Awareness Raising – DEAR).

Vydala: **Diakonie ČCE – Středisko humanitární a rozvojové spolupráce, 2021**

Grafický design: **BOOM s.r.o.**

Překlad: **Mánes překlady a tlumočení**

Vydání první, 2021

Tento projekt je financován
z prostředků Evropské unie.

Do projektu SDGs and Migration, řízeného Diakonií ČCE, jsou zapojeny následující organizace: Global Call to Action Against Poverty (Belgie), Bulgarian Platform for International Development (Bulharsko), Federazione Organismi Cristiani Servizio Internazionale Volontario (Itálie), ActionAid Hellas (Řecko), Ambrela (Slovensko), Povod (Slovinsko).

978-80-908138-2-3 (online; pdf)

978-80-908138-3-0 (online; pdf), (anglické vydání)

PROGRES V PLNĚNÍ CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE (SDGS) SOUVISEJÍCÍCH S MIGRACÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ

POLICY BRIEF

Tento dokument sumarizuje závěry zprávy „Řízení integrace migrantů v České republice: Monitorovací zpráva o plnění Agendy 2030 v souvislosti s migrací“, která bere na vědomí přínosy migrace v oblasti udržitelného rozvoje.

„Nenechat nikoho stranou“ je klíčový závazek Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030. Sedmnáct přijatých Cílů Agendy představuje univerzální výzvu k ukončení chudoby, ochraně planety a zlepšení kvality života i vyhlídek nás všech, ať žijeme kdekoli. Řada cílů Agendy 2030 se týká migrace nebo mobility obecně, včetně Cíle 10.7 *usnadňovat řízenou, bezpečnou, legální a zodpovědnou migraci*, Cíle 4.b zaměřeného na *rozšíření počtu mezinárodních stipendijních programů*, Cíle 8.8 *týkajícího se ochrany práv a podpory bezpečných a stabilních pracovních podmínek migrantů*, a Cíle 10.c, který usiluje o *snížování nákladů na převody remitencí migrantů do země původu*.

V roce 2019 se Česká republika nejvíce přiblížila dosažení Cílů vymýcení chudoby (Cíl 1), snižování nerovnosti (Cíl 10) a nakládání s vodou a zastavení úbytku biodiverzity (Cíle 6 a 15). Naopak nejdále od dosažení Cílů SDG Česká republika stojí v oblasti rovnosti žen a mužů (Cíl 5), kvalitního vzdělávání (Cíl 4), vybudování odolné infrastruktury (Cíl 9) a opatření v boji se změnou klimatu (Cíl 13). Je důležité vzít na vědomí, že toto hodnocení se zakládá na aktuálně dostupných datech pro Českou republiku. Pro vyhodnocení některých cílů data nejsou k dispozici, značné nedostatky v dostupnosti dat existují například v oblasti udržitelné výroby a odsraňování nerovností (Cíle 12 a 10). Konečné výsledky by se tak mohly lišit, pokud by byla dostupná úplnější data.

Agenda 2030 slibuje, že nikoho nenechá stranou, což znamená, že i populace migrantů musí být systematicky brána v úvahu při sledování naplňování Cílů udržitelného rozvoje. Současné indikátory hodnocení nereflektují situace specifické pro konkrétních skupiny obyvatelstva – jakékoli znevýhodnění typické pouze pro migranty se tedy snadno může skrývat za zprůměrovanými čísly. V důsledku toho není vyvíjen tlak na vlády, aby řešily rizikové faktory specifické pro populace migrantů. Cíl 17.18 konkrétně zdůrazňuje nutnost podpořit budování kapacit k získávání údajů na lokální i národní úrovni. Monitorování procesu integrace imigrantů na místní a národní úrovni podpořené kvalitnějšími daty a dostatečnou mírou vyhrazených finančních prostředků je spolu s pravidelným zveřejňováním údajů o tématech souvisejících s migrací základním předpokladem implementace Agendy 2030. České instituce shromažďují o imigrantech značné množství údajů, chybí ale mechanismy k centralizaci, rozčlenění a porovnávání všech dat získaných různými vládními složkami. Včasná, spolehlivá a porovnatelná data členěná podle migračního statusu jsou pro politiky naprosto nezbytná při navrhování akčních plánů k řešení problémů migrace a integrace.

Česká republika se za poslední dvě desetiletí stala oblíbenou destinací pro migranty. Příliv imigrantů se značně zrychlil v ekonomicky úspěšných letech v období před Velkou recesí v roce 2009. Po roce 2009 se počet cizinců pobývajících v zemi dočasně snížil a v roce 2015 začal opět stoupat. V roce 2019 v ČR pobývalo téměř 600 000 přistěhovalců, což představovalo 5,6 % české populace. Česká populace stárne a zaměstnávání důchodců je omezené. Příliv lidí migrujících do země za prací se prezentuje jako jedno z řešení, které v blízké budoucnosti alespoň částečně zmírní tlak na veřejné finance vyvolaný stárnutím populace.

Migranty do České republiky táhnou příznivé ekonomické podmínky, nedostatek kvalifikovaných pracovníků na trhu práce a migrační politika, která podporuje zaměstnávání cizinců. Většina imigrantů pobývajících v České republice pochází ze zemí mimo EU a jejich motivy k opuštění domoviny souvisí především s pracovními příležitostmi. Dvě třetiny žadatelů o povolení k dlouhodobému pobytu uvádí v žádostech pracovní důvody, čtvrtina žadatelů uvádí jako důvod pobytu vzdělání a desetina pak sloučení rodiny. Většina migrantů (80 %) pobývajících v České republice je v produktivním věku (15–64 let) a jejich míra zaměstnanosti je vyšší než u rodilých Čechů. Imigranti ve věku nad 64 let tvoří pouze 5 procent všech přistěhovalců. Migranti většinou pracují na manuálních, nízce finančně hodnocených a nekvalitních pracovních pozicích, které jsou pro rodilé Čechy méně atraktivní. Pracovníci z řad imigrantů proto nejsou vnímáni jako konkurence pro české pracovníky a zaměstnávání zahraniční pracovní síly zvyšuje produktivitu firem.

Na rozdíl od politiky týkající se ekonomické migrace je proces udělování azylu nebo mezinárodní ochrany v České republice restriktivnější. Během posledních dvou desetiletí byl azyl schválen méně než 3 % žadatelů o mezinárodní ochranu. Extrémně nízký počet schválených žádostí o azyl odráží proti migrační nálady ve veřejném diskurzu. Migrace byla důvodem polarizace společnosti během parlamentních voleb v roce 2017 a prezidentských voleb v roce 2018. Podle průzkumů Eurobarometru zastávají Češi jeden z nejvíce negativních postojů vůči imigrantům a uprchlíkům v rámci Evropské unie. Většina českých respondentů vnímá migraci jako problém a k imigrantům zaujímá negativní postoj. Ani hlasování české vlády proti plánu EU o uprchlických kvótách z roku 2015 nepřispělo ke zlepšení obrazu migrantů a uprchlíků v české společnosti. V roce 2016 se Česká republika společně s dalšími zeměmi střední a východní Evropy zařadila mezi 10 zemí s nejvíce odmítavým postojem vůči migrantům, a to v porovnání se 138 zeměmi podle indexu akceptace migrantů Gallup World Poll. Povědomí veřejnosti o otázkách imigrace a integrace přistěhovalců je ve srovnání s ostatními státy EU podprůměrné. Češi mají tendenci nadhodnocovat počty migrantů a uprchlíků v zemi (často až třikrát oproti skutečnosti), částečně v důsledku neúplných nebo neobjektivních informací prezentovaných v médiích.

Imigranti v České republice stále častěji žádají o povolení k trvalému pobytu, což potvrzuje jejich motivaci setrvat v zemi. Status trvalého pobytu je zároveň pro státní příslušníky třetích zemí bezpečnější, protože jim poskytuje právo žádat o podporu v nezaměstnanosti, právo setrvat v zemi po ztrátě zaměstnání a přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění. Úspěšná integrace přistěhovalců a jejich dětí je zásadní pro sociální soudržnost a přispívá k lepšímu přijímání migrace ve společnosti v budoucnu.

Česká republika v implementaci dobře řízených migračních politik zaznamenala pokrok. Nová imigrační politika uzákoněná v roce 2019 zefektivňuje ekonomickou migraci kvalifikovaných pracovníků z mimoevropských zemí. Administrativní proces je nyní díky novele zákona rychlejší, zaměstnavatelé mají při zaměstnávání zahraničních pracovníků větší jistotu a zahraničním pracovníkům je garantována mzda. Zlepšování integračních politik v některých oblastech za posledních pět let potvrzuje hodnocení MIPEX, které zjišťuje, zda jsou všem obyvatelům zaručena stejná práva, povinnosti i příležitosti. Počínaje lednem 2021 budou cizí státní příslušníci také povinně navštěvovat adaptačně-integrační kurzy, díky čemuž by měli získat lepší přístup k profesionální podpoře v procesu integrace.

Na základě analýz obsažených v Monitorovací zprávě jsou navržena tato doporučení:

- Zdůrazňovat, že znalost jazyka je nejúčinnějším nástrojem integrace migrantů. Výzkumy identifikují neznalost jazyka jako hlavní bariéru integrace.
- Prosazovat přístup k systému veřejného zdravotnictví. Zpřístupnit veřejné zdravotní pojištění všem dočasným přistěhovalcům ze zemí mimo EU a jejich rodinám.
- Prosazovat inkluzivní vzdělávání a odbornou přípravu od raného dětství až po vysokoškolský stupeň vzdělávání. Podporovat systematickou inkluzi zahraničních žáků na úrovni základního vzdělávání zajištěním finanční podpory, státního vedení a výukových materiálů pro pedagogy.
- Zjednodušit proces udělování víz zahraničním studentům vysokých škol.
- Monitorovat činnost pracovních agentur, které cizincům zprostředkovávají zaměstnání, a motivovat zaměstnavatele k dodržování zákoníku práce. Přibližně pětinu cizinců najímají pracovní agentury – to je sedmkrát více než v případě občanů ČR.
- Zlepšit povědomí migrantů o jejich právech a pracovních podmínkách a bránit tak vykořisťování v práci.
- Zavést status pro migrantky ženy jakožto samostatnou kategorii v rámci legislativy upravující ochranu proti diskriminaci a rovnost žen a mužů. Přijmout cílená opatření k posílení rovnosti žen a mužů v sociální politice a politice zaměstnanosti.
- V integračních politikách brát na vědomí specifické potřeby žen migrantek. Podporovat finančně integrační politiky cílené na ženy migrantky.
- Prosazovat aktivní účast cizinců na veřejném životě. Aktuálně se cizinci bez povolení k trvalému pobytu nemohou účastnit místních voleb. Většina cizinců zároveň projevuje jen mizivý zájem o české politické dění.
- Otevřít diskusi o Úmluvě MOP o důstojné práci pro pracovníky v domácnosti, jejíž přijetí by posílilo práva migrantů.
- Vyvracet dezinformace ve veřejných médiích a zdůrazňovat očekávané pozitivní přínosy řádně řízené migrace. Prezentovat příběhy úspěšných a integrovaných migrantů v mainstreamových médiích ve snaze utlumit vnímání imigrace jako hrozby.
- Prosazovat aktivní komunikaci a osvětu v problematice migrace na obecní úrovni. Zdůrazňovat integraci migrantů na lokální úrovni.

- Podporovat interakci mezi migranty a českým obyvatelstvem na základě vzájemného porozumění, odstraňovat jejich vzájemné bariéry a rozptylovat xenofobní nálady. Vyvracet předsudky o migrantech na základě prezentace jejich pracovních výkonů a přínosů pro hospodářství.
- Podporovat efektivnější a levnější kanály pro převod remitencí migrantů do zemí původu.
- Zintenzivnit rozvojovou pomoc a monitorovat její účinnost.
- Usnadnit proces uznávání dosaženého vzdělání a kvalifikace ve snaze zvýšit mobilitu a integraci migrantů.
- Přistupovat v rámci Evropy solidárně k potřebám uprchlíků, zprostředkovat jim brzký přístup na trh práce a tím usnadňovat jejich integraci.

Cíle udržitelného rozvoje byly přijaty v roce 2015 a zhmotňují úsilí o zlepšování života v současnosti i budoucnosti. Agenda 2030 uvádí, že „Cíle SDG mají aspirační a globální charakter – každá vláda si stanoví vlastní národní cíle v souladu s těmito globálními ambicemi, avšak s přihlédnutím k situaci dané země“. Studie je pouhým úvodem do analýzy silných a slabých stránek národních postupů k plnění Cílů udržitelného rozvoje relevantních ve spojení s migrací. Do budoucna je možné zvážit hlubší analýzu trendů.

Diakonie
Českokobratrské církve evangelické

Diakonie ČCE
Středisko humanitární a rozvojové spolupráce
Belgická 374/22, 12000 Praha 2

www.diakoniespolu.cz

**Progres v plnění Cílů udržitelného rozvoje (SDGs)
souvisejících s migrací v České republice**

Policy Brief

Autor textu: **Mgr. Martin Guzi, Ph.D.**

Vydala: **Diakonie ČCE – Středisko humanitární a rozvojové spolupráce, 2021**

Grafický design: **BOOM s.r.o.**

Překlad: **Mánes překlady a tlumočení**

Vydání první, 2021

978-80-908138-2-3 (online; pdf)

978-80-908138-3-0 (online; pdf), (anglické vydání)

Tento projekt je financován
z prostředků Evropské unie.

Tento dokument vznikl za finanční podpory Evropské Unie. Za obsah tohoto dokumentu odpovídá výlučně Diakonie ČCE a za žádných okolností jej nelze považovat za názor Evropské Unie.

Dokument je publikován v rámci projektu „SDGs and Migration – Multipliers and Journalists Addressing Decision Makers and Citizens in the EU“, který realizujeme díky programu Evropské unie pro vzdělávání a osvětu (Development Education and Awareness Raising - DEAR).